

Chu Văn An (1292 - 1370) người làng Văn Thôn, huyện Thanh Đàm

(nay là huyện Thanh Trì-Hà Nội) người thi sỹ đã nổi tiếng là một nhà giáo tài đức, có nhiều học trò thành đạt. Được vua Trần Minh Tông, ông được mời làm Tư nghị p Quốc t giám đ& d&y Thái t& h&c. Được mời Trần D& Tông, tri&u chính suy v&, b& b&n gian th&n l&ng đ&n, ông dâng s& Th&t tr&m (xin chém 7 k& n&nh th&n). Vua không nghe, ông b& quan v& đ&n. Với tài năng, đức đ& và tính c&ng tr&c, ông đ&c coi là t&m g&ng tiêu bi&u cho nhà giáo Việt Nam.

*Tr&n văn th& hà th&i, đ&c v&nh đ&i phi hi&n g& đ&c
Ph&ng s&n đ&n n&n x&, tr& đ&u tr&ng ng&ng tr&t nhân phong.*

*(Củ&i Tr&n đó là th&i nào, ng&am v&nh rong ch&i đ&u ph&i thú vui hi&n g&.
Non ph&ng còn đ&u n&i n, núi sông mãi mãi ng&m nhìn phong cách tr&t nhân).*

Đó là đôi câu đ&i mà người đ&i mãi mãi còn truyền tụng đ& t& lòng m&n ph&c đ&i với Chu Văn An - nhà Nho, nhà hi&n tri&t, nhà s& ph&m m&u m&c củ&i thi sỹ Trần.

Chu Văn An tên hi&u là Ti&u n, tên ch& là Linh Trì&t, người làng Văn Thôn, xã Quang Li&t, huyện Thanh Đàm (nay là huyện Thanh Trì - Hà Nội). Theo th&n tích đình làng Thanh Li&t, n&i th& ông làm thành hoàng, thì ông sinh năm Nhâm Thìn (1292) và mất năm Canh Tuất (1370).

Chu Văn An: ng ười thi ết m ột m ột c

Tác Giả: Đ ồng Kim Ng ười c

Thứ Tư: 22 Tháng 6 Năm 2011 05:09

Chu Văn An ngay t ừ h ỏi còn tr ẻ đã n ổi ti ếng là m ột ng ười c ố ng tr ẻ c, s ợ a mình trong s ợ ch, gi ỏi ti ết tháo, không c ố u danh ị, ch ỉ ợ nhà đ ẻ c sách. Khi thi đ ẻ Thái h ỏi c sinh, ông không ra làm quan, mà tr ẻ v ợ m ợ tr ẻ ng đ ẻ y h ỏi c ợ quê nhà. H ỏi c trò nhi ều u n ổi tìm đ ẻ n theo h ỏi c r ẻ t đ ẻng. Trong s ợ môn đ ẻ ông có nhi ều u ng ười thành đ ẻ t, thi đ ẻ ra làm quan to trong tri ều u nh ợ Ph ợ m S ợ M ợ nh, Lê Quát khi v ợ thăm th ẻ y v ợ n gi ợ ị, đ ẻ c th ẻ y nói chuy ẻ n ít ị thì r ẻ t ị y làm m ợ ng. Có nh ợ ng h ỏi c trò cũ không t ẻ t, ông th ẻ ng th ẻ n qu ẻ trách, th ẻ m chí quát m ợ ng không cho g ợ p. Tính nghiêm ng ợ, t ẻ cách thanh cao và h ỏi c v ợ n sâu r ẻ ng làm cho ti ếng tăm ông ngày càng lan xa. Đ ẻ c đ ẻ và uy tín c ợ a ông nh ợ v ợ y, khi ẻ n cho h ỏi c trò đ ẻ n theo h ỏi c càng nhi ều u và có đ ẻ các lo ỉ i.

M ột huy ẻ n tho ỉ i v ợ n đ ẻ c ị u truy ẻ n nói v ợ ng ỉ tr ẻ ng và nhân cách, đ ẻ o đ ẻ c c ợ a ông nh ợ sau: "T ẻ ng truy ẻ n khi Chu Văn An m ợ tr ẻ ng đ ẻ y h ỏi c ợ quê nhà, có nhi ều u h ỏi c trò tìm đ ẻ n theo h ỏi c. Trong s ợ này có m ột ng ười sáng nào cũng đ ẻ n th ẻ t s ợ m nghe gi ợ ng. Th ẻ y đ ẻ y khen là chăm ch ợ nh ợ ng không rõ tông tích ợ đ ẻu. Ông bèn cho ng ười dò xem thì c ợ đ ẻ n khu đ ẻ m Đ ẻ i (khu đ ẻ m ị n hình vành khuyên, n ợ m gi ợ a các làng Đ ẻ i T ẻ, T ẻ K ẻ, Hu ợ nh Cung) thì bi ẻ n m ợ t. Ông bi ẻ t là th ẻ n n ợ c. G ợ p lúc đ ẻ i h ẻ n kéo dài, gi ợ ng bài xong ông t ẻ t ẻ p các trò ị i h ỏi xem ai có tài thì làm m ợ a giúp dân, giúp th ẻ y. Ng ười h ỏi c trò k ẻ ị tr ẻ c có v ợ ng ợ n ng ỉ i, sau đ ẻ ng ra xin nh ợ n và nói v ợ i th ẻ y: "Con v ợng ị i th ẻ y là trái ị nh Thiên đ ẻnh, nh ợ ng con c ợ làm đ ẻ giúp dân. Mai kia n ợ u có chuy ẻ n gì không hay, mong th ẻ y chu toàn cho". Sau đ ẻ ng ỉ i này ra gi ợ a sân ị y nghiên mài m ợ c, ng ợ a m ợ t lên tr ẻ i kh ẻ n và ị y bút th ẻ m m ợ c v ợ y ra kh ẻ p n ợ i. V ợ y g ợ n h ẻ t m ợ c, ị i tung c ợ nghiên ị n bút lên tr ẻ i. L ợ p t ẻ c mây đen kéo đ ẻ n, tr ẻ i đ ẻ m ợ a m ợ t tr ẻ n r ẻ t ị n. Đ ẻm hôm ợ y có ti ếng sét và đ ẻ n sáng th ẻ y có th ẻy thu ợ ng lu ợ ng n ợ i lên ợ đ ẻ m. Chu Văn An đ ẻ c tin khóc th ẻ ng luy ẻ n ti ẻ c r ẻ i sai h ỏi c trò làm ị an táng, nhân dân các làng lân c ợ n cũng đ ẻ n giúp s ợ c và sau nh ợ công ợ n bèn ị p đ ẻ n th ẻ. Nay v ợ n còn đ ẻ u v ợ t m ợ th ẻ n. Theo truy ẻ n thuy ẻ t, ch ợ nghiên m ợ c b ợ ném r ẻ i xu ợ ng đã bi ẻ n thành đ ẻ m n ợ c lúc nào cũng đen, nên thành tên là Đ ẻ m M ợ c. Qu ẻ n bút r ẻ i xu ợ ng làng T ẻ Thanh Oai bi ẻ n làng này thành m ợ t làng v ợn h ỏi c, quê h ợ ng c ợ a Ngô Thì Sĩ, Ngô Thì Nh ợ m, v.v... Trong đ ẻ n th ẻ th ẻ n còn đ ẻi câu đ ẻ i khá tiêu bi ẻ u ghi ị i s ợ tích này.

M ợ c nghi ẻ n kh ẻ i ợ ng v ợn, nh ợ t bút ị c h ỉ i thiên ợ thu ợ n.

Chu đ ẻnh ị u hóa vũ, thiên tr ẻ v ợ ng th ẻ p đ ẻ a ph ợ n khô.

(Mây lành ợ nghiên m ợ c bay lên, m ợ t ng ợ n bút ra công tr ẻ i thu ợ n theo ị ph ợ i.

M ợ a ợ t gi ợ a sân son đ ẻ xu ợ ng, nghìn cánh đ ẻ ng đ ẻ i n ợ c, đ ẻ t n ợ tr ẻ mùa hoa).

(Chu đ ẻnh có hai nghĩa: sân son và sân h ợ Chu, ch ợ Chu Văn An).

Câu chuy ẻ n trên đây ch ợ là m ột giai tho ỉ i v ợ Chu Văn An đ ẻ nói r ẻ ng tài đ ẻ c c ợ a h ợ Chu có s ợ c m ợ nh c ợ m hóa đ ẻ c c ợ qu ẻ th ẻ n. Tuy nhiên, qua đ ẻ cũng th ẻ y đ ẻ c đ ẻ c đ ẻ c ợ a Chu Văn An lúc đ ẻ ng th ẻ i là r ẻ t ị n.

Chu Văn An: ng ười i th ầy m ười u m ười c

Tác Giả: Đ ồng Kim Ng ười c

Thứ Tư, 22 Tháng 6 Năm 2011 05:09

Ngôi tr ường ph ố thông mang tên Chu Văn An ở Hà N ội (x ả a là tr ường B ưởi i)

Đ ồng đ ồng i vua Tr ần Minh Tông, ông đ ồng c ồng i vào làm T ổng nghi ếp ở Qu ố c T ổng Giám đ ồng đ ồng y Thái t ổng h ầu c. Ông đã cùng v ớ i M ột c Đ ĩnh Chi, Ph ạm S ố M ột nh, Nguy ễn Trung Ng ười n tham gia vào công vi ệc c ồng ng c ồng tri ều đình lúc đó đang đi đ ồng n vào con đ ồng ng kh ồng ng ho ồng ng, suy thoái. Đ ồng n đ ồng i Đ ồng Tông, chính s ố càng th ồng i nát, b ồng n gian th ồng n n ồng i lên kh ồng p n ồng i. Chu Văn An nhi ều u l ồng n can ngăn Đ ồng Tông không đ ồng c, bèn dâng s ố xin chém b ồng y k ồng n nh th ồng n, đ ồng u là ng ười i quy ết n th ồng đ ồng c vua yêu. Đó là Th ốt t tr ồng m s ố n ồng i ti ồng ng trong l ồng ch s ố . Nhà vua không nghe, ông bèn "treo mũ ồng c ồng a Huy ễn Vũ" r ồng i b ồng quan v ồng ồng n t ồng i núi Ph ồng ng S ồng n thu ồng c làng K ồng t Đ ồng c, huy ễn n Chí Linh (H ồng i H ồng ng) l ồng y hi ều u là Ti ều u ồng n (ng ười i đi ồng n hái c ồng i). Sau ông m ồng t t ồng i đó.

Theo th ồng t ồng ch cũ thì Chu Văn An vi ết nhi ều u sách, ông đã đ ồng l ồng i cho đ ồng i sau nh ồng ng tác ph ồng m: hai t ồng p th ồng Qu ố c ng ười thi t ồng p b ồng ng ch ồng Nôm và Ti ều u ồng n thi t ồng p b ồng ng ch ồng Hán. Ông còn vi ết m ồng t cu ồng n sách bi ồng n lu ồng n gi ồng n ồng c v ồng T ồng th ồng nhan đ ồng T ồng th ồng thuy ết t ồng c. Theo m ồng t tài li ều u nghiên c ồng u g ồng n đây thì Chu Văn An còn là m ồng t nhà đ ồng y đã biên s ồng n quy ết n Y h ồng c y ồng u gi ồng i t ồng p chu di biên g ồng m nh ồng ng lý lu ồng n c ồng b ồng n v ồng ch ồng a tr ồng b ồng nh b ồng ng Đ ồng y. Khi ông m ồng t, vua Tr ần đã dành cho ông m ồng t vinh đ ồng l ồng n b ồng c nh ồng t đ ồng i v ồng i m ồng t trí th ồng c là đ ồng c th ồng ồng Văn Mi ều u. Vua còn ban t ồng ng tên th ồng y cho ông là Văn Trinh. Ngô Th ồng Vinh, nhà văn h ồng c n ồng i ti ồng ng th ồng k ồng 19 trong bài văn bia ồng đ ồng n Ph ồng ng S ồng n đã gi ồng i thích nghĩa hai ch ồng "Văn Trinh" nh ồng sau: (Văn, đ ồng c chi bi ều u đã; Trinh, đ ồng c ch ồng chính c ồng đã. Văn là s ồng bên ngoài (thu ồng n nh ồng t)c ồng a đ ồng c; Trinh là tính chính tr ồng c, kiên đ ồng ch c ồng a đ ồng c). Tên th ồng y nh ồng v ồng y nh ồng m bi ều u đ ồng ng m ồng t ng ồng i đã k ồng t h ồng p đ ồng c hai m ồng t c ồng a đ ồng o đ ồng c: bên ngoài thu ồng n nh ồng, hi ồng n hòa v ồng i bên trong chính tr ồng c, kiên đ ồng nh. Trong l ồng ch s ồng giáo đ ồng c n ồng c nhà, ông cũng đã giành đ ồng c đ ồng a v ồng cao quý b ồng c nh ồng t, x ồng ng đáng đ ồng ng đ ồng u các nhà giáo t ồng x ồng a t ồng i nay. Ông đã v ồng t qua ng ồng ng c ồng a: làm th ồng y giáo gi ồng i c ồng a m ồng t đ ồng i đ ồng đ ồng t t ồng i làm th ồng y giáo gi ồng i c ồng a mu ồng đ ồng i nh ồng Phan Huy Chú đã ng ồng i ca ông: "h ồng c nghi ếp thu ồng n túy, ti ồng t tháo cao th ồng ng, làng Nho n ồng c Vi ết tr ồng c sau ch ồng có mình ông, các ông khác không th ồng so sánh đ ồng c".